

مقطع تحصیلی: کارشناسی ■ رشته معماری ترم دوم سال تحصیلی: ۱۳۹۸ - ۱۳۹۹
نام درس: هنرهای سنتی ایران نام و نام خانوادگی مدرس: مهراں رضایی
آدرس email مدرس mehranrezaei056@gmail.com تلفن همراه مدرس: ۰۹۱۲۵۶۱۶۲۴۴۴
جزوه درس هنرهای سنتی ایران
text: دارد ■ ندارد □
voice: دارد □ ندارد ■
power point: دارد □ ندارد ■
مربوط به هفته : جلسه هشتم ■

منبت کاری

منبت کاری چیست؟

اگر کمی با منبت کاری آشنا باشید می دانید که منبت به کنده کاری روی چوب می گویند؛ به طوری که طرح مورد نظر روی آن خلق و یا به عبارتی گویا تر رویانیده می شود. از آن جا که طرح های اولیه در منبت کاری بیشتر نقوش گل و گیاه بود، به این کار “منبت” به معنای محل رویش نبات یا گیاه گفته می شود.

منبت کاری در دهخدا

دهخدا در فرهنگ لغات خود این چنین نوشته است: ” منبت . رویانیده شده . نقش های برجسته به شکل گیاه و گل و جز آن که بر روی چیزی نقش کنند و هر آنچه در وی کنده کاری کرده باشند خواه چوب باشد و یا جز آن . به اصطلاح نقاشان و معماران ، نقشی که از زمین خود اندک بلند باشد، چنانکه نقش سکه بر رویه ، و آن را به فارسی منبت کاری هم می گویند”.

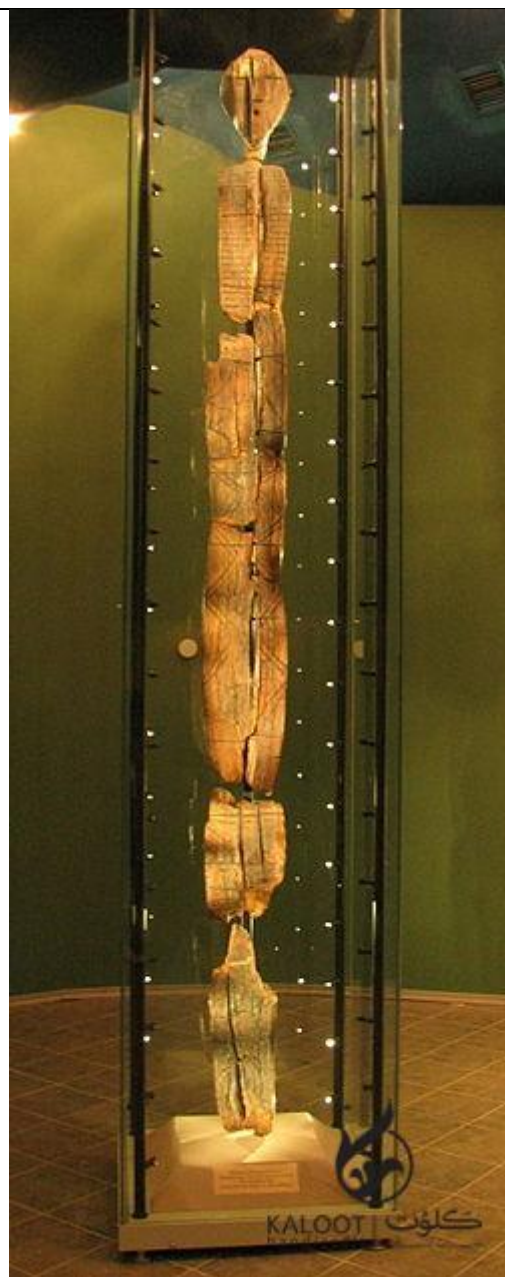

منبت هنری زیبا از چوب

تاریخچه هنر منبت کاری

هر جا که از چوب برای آفرینش هنر استفاده شد، پای مردمان عادی آن دیار به میان می آید. زیرا چوب به عنوان یک ماده ی اولیه ارزان و در دسترس بوده است. می توان نتیجه گرفت که اولین کارهای منبت به دست مردمان عادی صورت گرفته است؛ پس نمی توان انتظار داشت در به جای مانده های تاریخی اثری از آثار منبت کاران اولیه باشد زیرا هنر دست شان مانند خودشان به فراموشی سپرده شد. اما مطمئناً چه در ایران و چه در خارج از ایران کار روی چوب پیشینه ای چند هزار ساله دارد. زیرا ماده اولیه آن فقط چوب است، ماده ای که در بیشتر نقاط جهان به وفور یافت می شده است؛ و البته ابزار کار پیچیده ای نیز احتیاج نبوده است. تنها ابزاری نوک تیز که بتواند چوب را برش دهد.

تندیس که در جهان به عنوان قدیمی ترین اثر منبت (در اصل کنده کاری روی چوب) شناخته شده است بتی است که به shigir idol معروف است. این بت چوبی که دو متر و ۸۰ سانتیمتر ارتفاع دارد حدود ۱۱۰۰۰ سال عمر دارد.

بت شیگیر (shigir idol)

منبت کاری در ایران

اما در ایران منبت کاری حال و هوای خاص خود را داشت. منبت در ایران پر است از نقوش برگرفته از طبیعت و عرفان و اسلام. برخی می گویند منبت کاری در ایران قبل از دوران ساسانیان رواج داشته است اما مدرکی به عنوان گواه این ادعا وجود ندارد. قدیمی ترین اثر منبت کاری باقی مانده در ایران در چوبی بزرگ مسجد جامع عتیق شیراز است که مربوط به قرن سوم هجری

یعنی حدود ۱۲۰۰ سال پیش است. این در دارای زیرسازی از چوب تبریزی است و روی آن رگه هایی از چوب گردو یافت می شود.

یکی از درهای منبت کاری شده مسجد جامع عتیق شیراز